

Fázové interakce

Skupenství

Plynné, kapalné, pevné

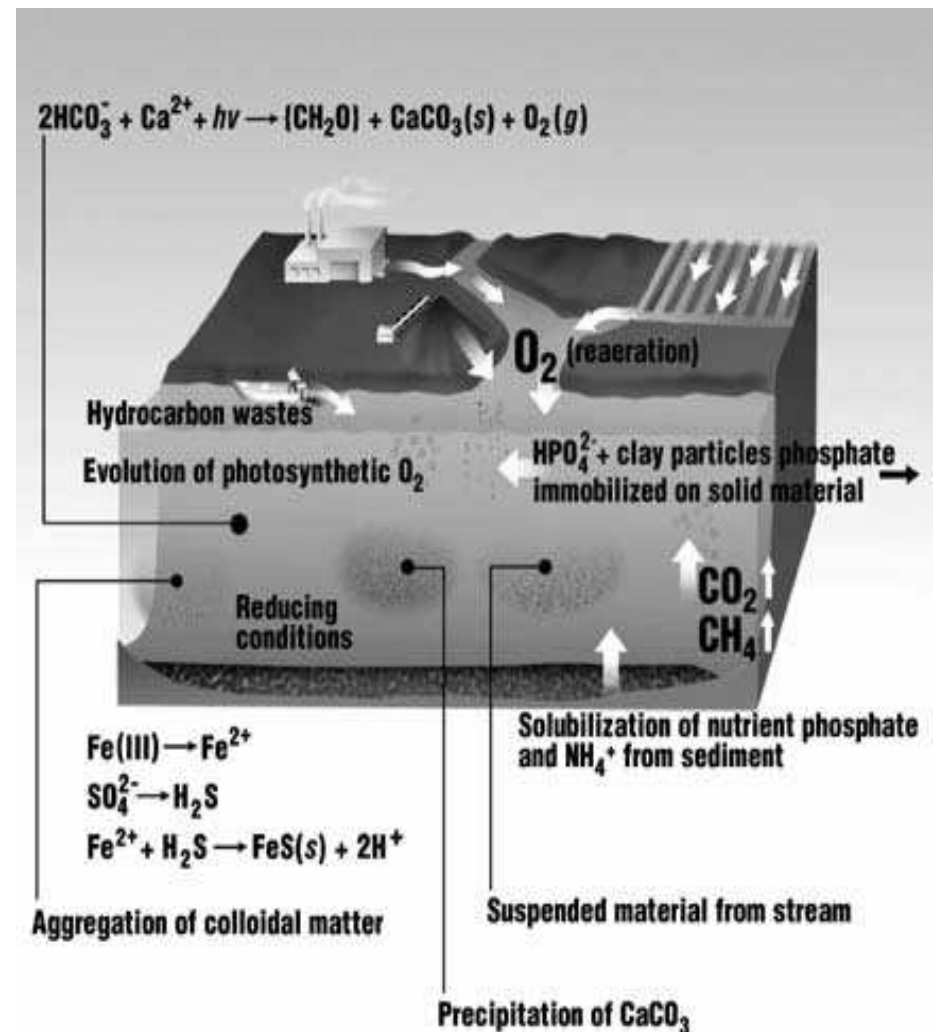
Interakce mezi fázemi

transport živin (a polutantů) v půdách,
vznik sekundárních minerálů

Země je unikátní planeta

Oceán kapalné H₂O – voda. Skupenské přeměny stabilizují teplotní režim planety. Voda je reaktantem a zároveň médiem, ve kterém se odehrávají všechny důležité procesy.

Důležité fázové interakce

Pro pochopení procesů je třeba rozumět základním fázovým interakcím.

Rozpuštěné plyny

$$A_g = A_{aq}$$

$$K_H = [A_{aq}] / p_A$$

$$P_{atm} = P_1 + P_2 + P_3 + \dots$$

Výpočet rozpustnosti plynu ve vodě - kyslík

O₂ ve vzduchu = 20,95 % (objem)

$$P_{O_2} = 0,2095 (P_{atm} - P_{H_2O})$$

$$[O_{2aq}] = K_H p_{O_2}$$

normální tlak = 10⁵ Pa = 1 atm = 760 mm Hg

Tlak par vody při 25 °C = 23,456 mm Hg

Parciální tlak: $p_{H_2O} / p_{atm} = 23,456 / 760 = 0,031$

($p_{CO_2} = 10^{-3,5} = 0,000316$)

$$p_{O_2} = 0,2095 (1 - 0,031) = 0,2030$$

$$[O_{2aq}] = K_H p_{O_2} = 1,28 \times 10^{-3} \cdot 0,2030 = 2,60 \cdot 10^{-4} \text{ mol/l}$$

Henryho konstanty při 25 °C

Plyn	K _H	ΔH (J/mol)
CO ₂	3,38 10 ⁻²	-21,93
CH ₄	1,34 10 ⁻³	-16,61
H ₂	7,90 10 ⁻⁴	-5,05
N ₂	6,48 10 ⁻⁴	-12,44
O ₂	1,28 10 ⁻³	-14,64

$$\ln \frac{c_1}{c_2} = \frac{\Delta H}{R} \left(\frac{1}{T_1} - \frac{1}{T_2} \right)$$

Jaká bude rozpustnost kyslíku při 10 °C?

25 °C   2,6 × 10⁻⁴ mol/l = 8,32 mg/l
Dosadíme a obdržíme 11,4 mg/l.

Koloidy

stávají ve vodě v suspenzi – rozměr 0,001 až 1 μm

Typy:

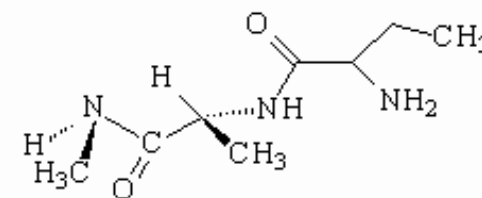
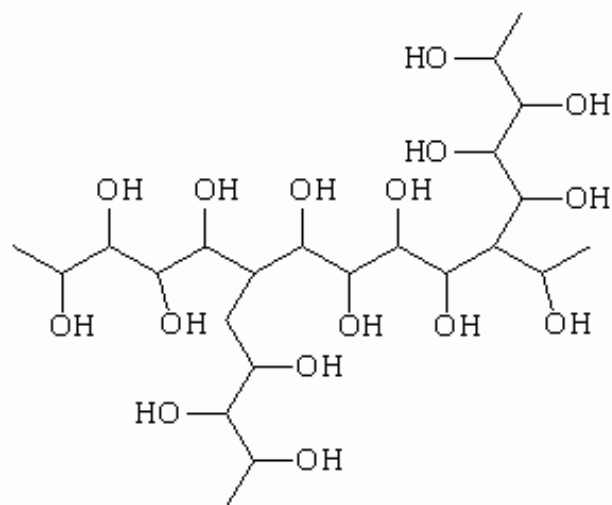
Hydrofilní

Hydrofobní

Asociační

Hydrofilní

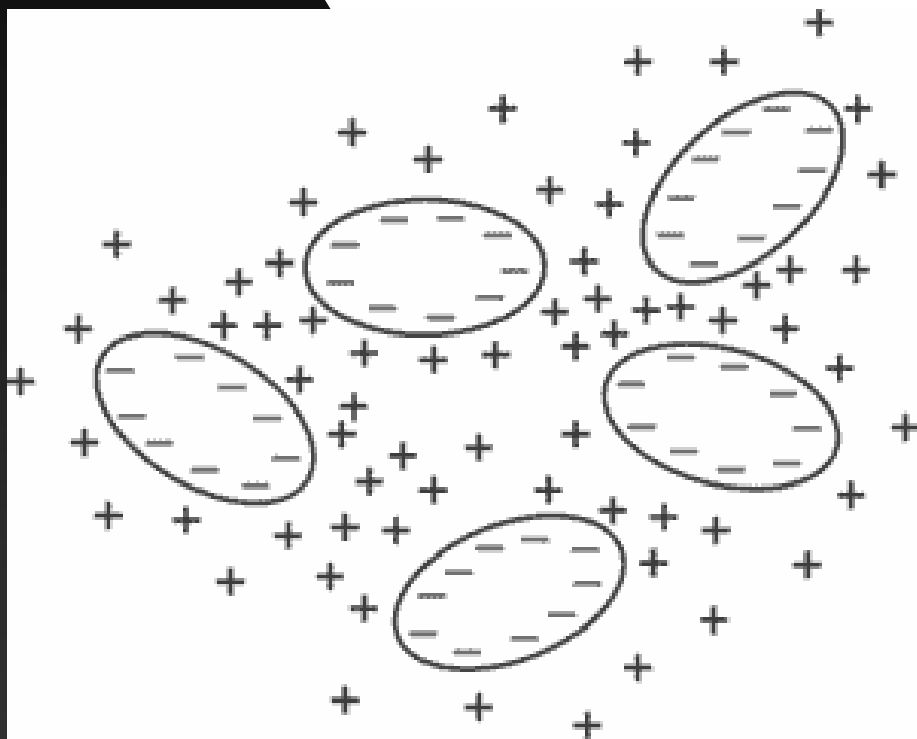
velké molekuly, které mají funkční skupiny, které mohou vytvářet vodíkové můstky (– NH, – OH atd.)

Koloidy

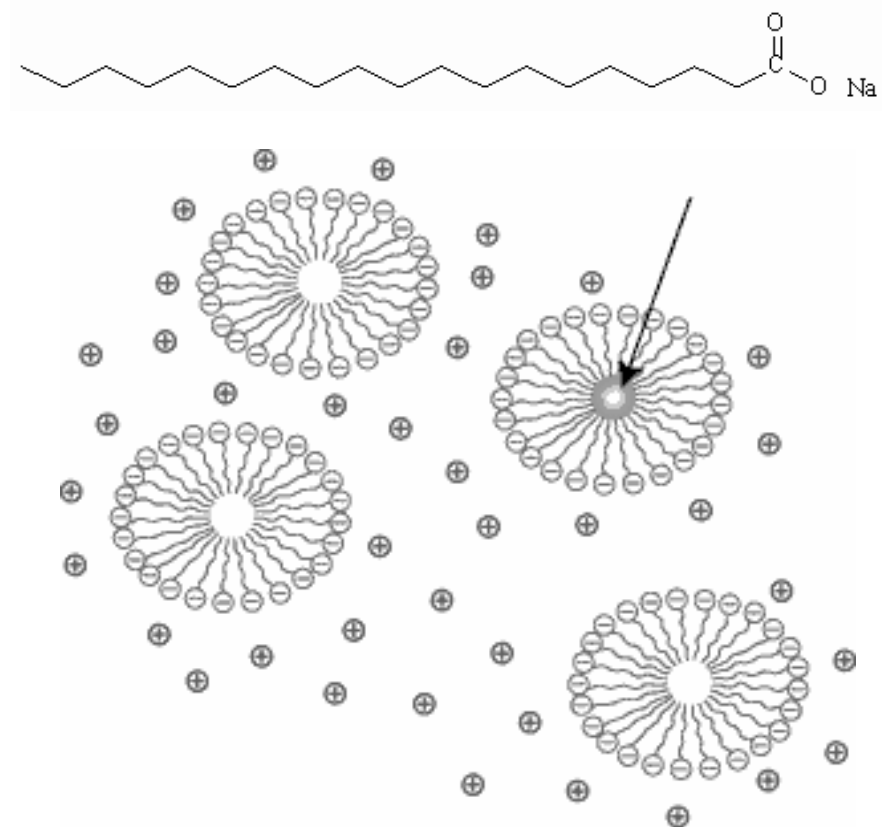
Hydrofobní

mají ve vodě nabitý povrch – elektrická dvojvrstva, který je drží v suspenzi (jílové minerály mají záporně nabitý povrch)

Asociační

mají dvě části – hydrofilní a hydrofobní – mýdla a detergenty, vytváří buňky s hydrofobní částí uprostřed.

Koloidy

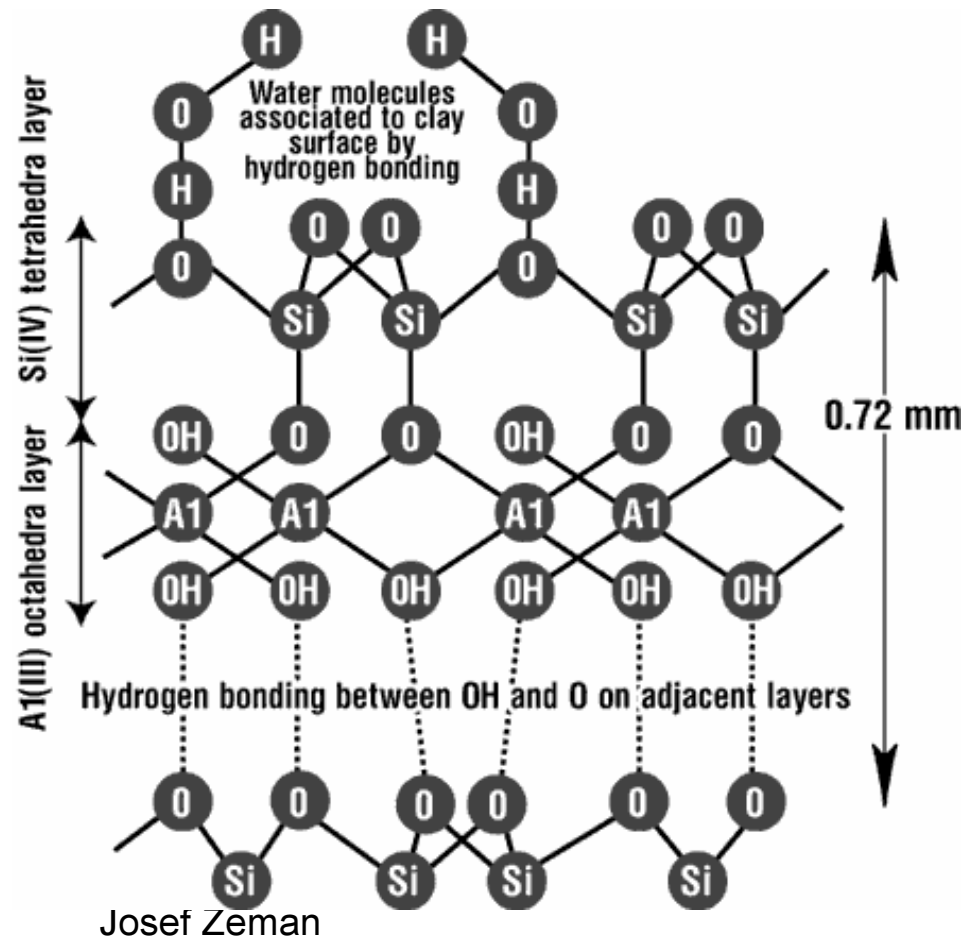
Jako koloidy jsou transportovány anorganické i organické látky (suspendované pevné látky). Většina pesticidů a herbicidů je rozpustná ve vodě, agreguje s huminovými a fulvo-kyselinami, které jsou hydrofilní – transport.

Jílové minerály

Kationtová výměnná kapacita (meq/100 g)

Potenciál nulového náboje (pH)

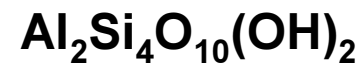
Velikost částic
Plocha povrchu

Koloidy

Jílový minerál

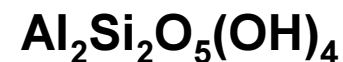
Montmorillonit

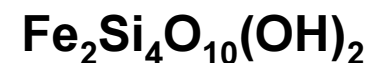
Illit

Kaolinit

Nontronit

Hydratovaná slída

Fyzikální vlastnosti

Jílový minerál	velikost (mm)	povrch (m ² /g)	výměnná kapacita (meq/100 g)
Monmorillonit	0,01–1,0	700–800	80–100
Illit	0,1–2,0	100–200	15–40
Kaolinit	0,1–5,0	5–20	3–15

Znečištění životního prostředí

Znečištění prostředí je univerzální a globální problém
Není omezeno pouze na některá prostředí
Není omezeno na „rozvinuté“ nebo „nerozvinuté“ země

Kontaminant

Chemická látka, jejíž koncentrace přesahuje pozadí a nemá škodlivé účinky.

Polutant

Chemická látka, jejíž koncentrace přesahuje pozadí a má škodlivý účinek.

Problémy životního prostředí v rozvinutých zemích

Fosilní paliva (získávání, zpracování, užití)
Dolování
Zpracování
Zemědělství
Nukleární zbraně

Problémy životního prostředí v nerozvinutých zemích

Přelidnění
Nedostatek vody
Špatné postupy v zemědělství
Slabé ekonomiky

Znečištění životního prostředí

Voda

Typy polutantů

Chemické

Anorganické

Živiny (dusičnany, fosfáty)

Težké kovy

Radionuklidy

Organické

DCE, TCE, PCE

Herbicidy, pesticidy

Ropné uhlovodíky, PAH

Fyzikální

Sedimenty

Termální

Biologické

Kyslík spotřebovávající látky (komunální odpad)

Patogeny

Organické látky

Struktury a reakce

Velkou část polutantů tvoří syntetické organické molekuly.
Kumulují se v potravním řetězci, degradují velmi pomalu.
Chování určují fyzikální a chemické vlastnosti.
Podstatnou součástí je tzv. organický uhlík.

Důležité fyzikální vlastnosti

Rozpustnost ve vodě
Rozpustnost v tucích
Těkavost

Chemické vlastnosti

Reaktivita (degradabilita)

Organické látky

Fyzikální vlastnosti

Molekuly, které obsahují pouze uhlík, vodík a halogenidy nejsou rozpustné ve vodě

Molekuly, které obsahují pouze uhlík, vodík a halogenidy jsou rozpustné v tucích

Molekuly, které obsahují pouze uhlík, vodík a halogenidy jsou těkavé

Molekuly, které obsahují kyslík, jsou rozpustnější než jejich bezkyslíkaté analogy

Molekuly, které obsahují kyslík, jsou méně těkavé než jejich bezkyslíkaté analogy

Chemické vlastnosti

Nasycené molekuly, které obsahují pouze uhlík, vodík a halogenidy nejsou reaktivní

Rozvětvené molekuly, jsou méně reaktivní než přímé řetězce

Molekuly, které obsahují dvojitě nebo trojitě vazby jsou reaktivnější než jejich nasycené analogy

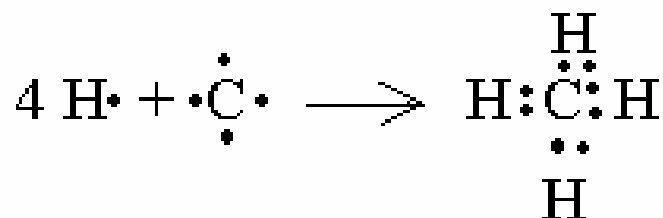
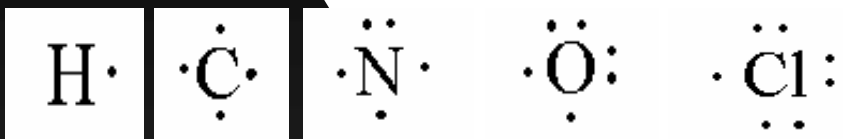
Molekuly, které obsahují kyslík jsou reaktivnější než jejich bezkyslíkaté analogy

Obecná pravidla

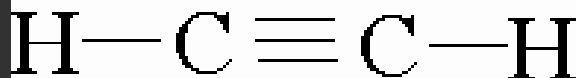
Názvy

tvar molekul

Struktura, velikost a prostorový tvar jsou velmi důležité – určují možnost interakcí

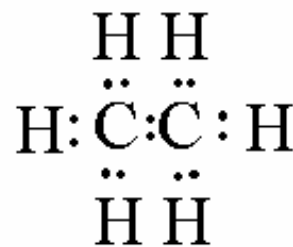
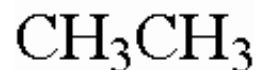

Ethyn (acetylen)

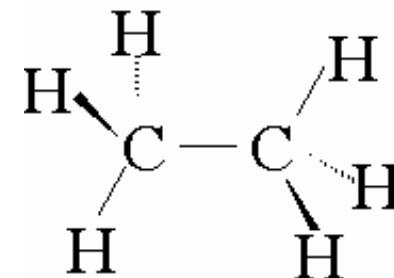

Prezentace

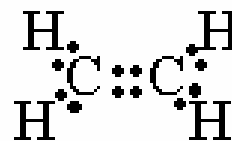
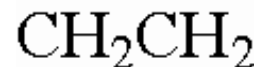
Ethan

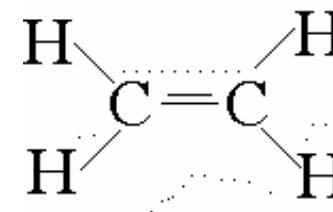
Nasycené
uhlovodíky

Ethen (ethylen)

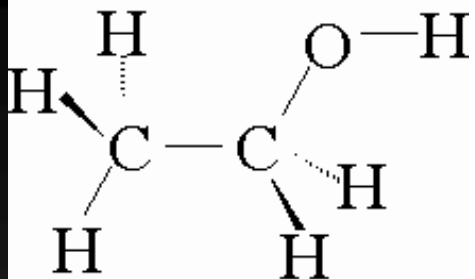

Nenasycené
uhlovodíky

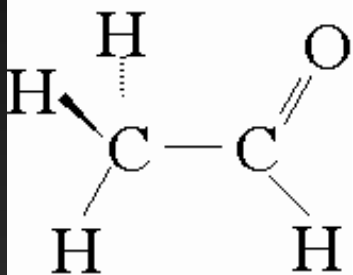

Skupiny

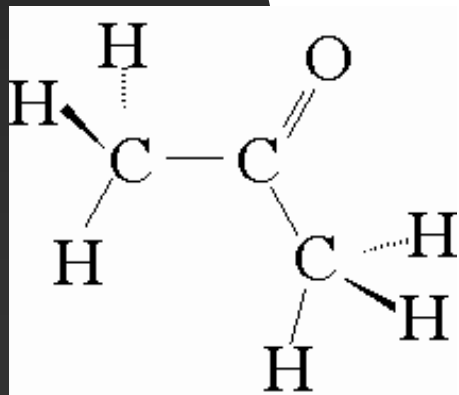
Alkoholy

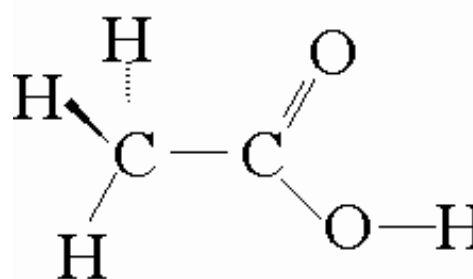
Aldehydy

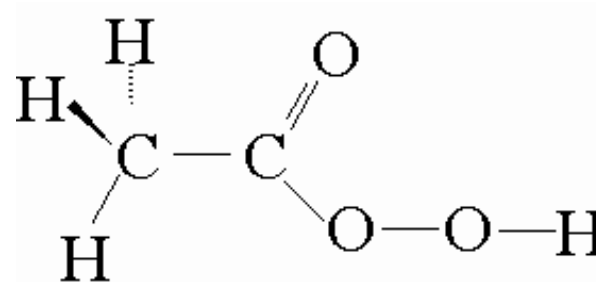
Ketony

Organické kyseliny

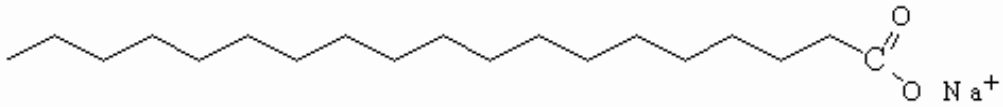

Organické peroxykyseliny – fotochemický smog

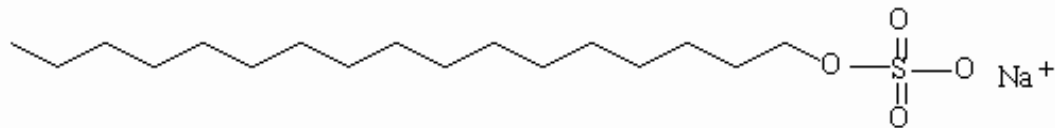

Pesticidy, herbicidy, PCB, odpady

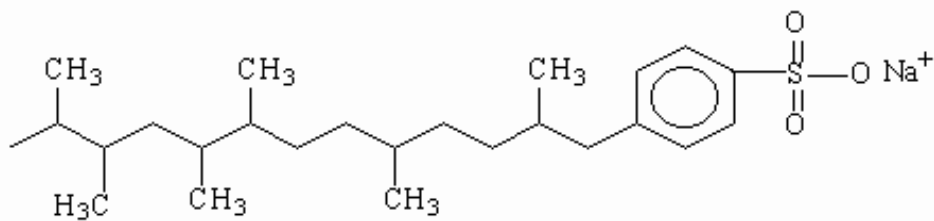
Mýdlo

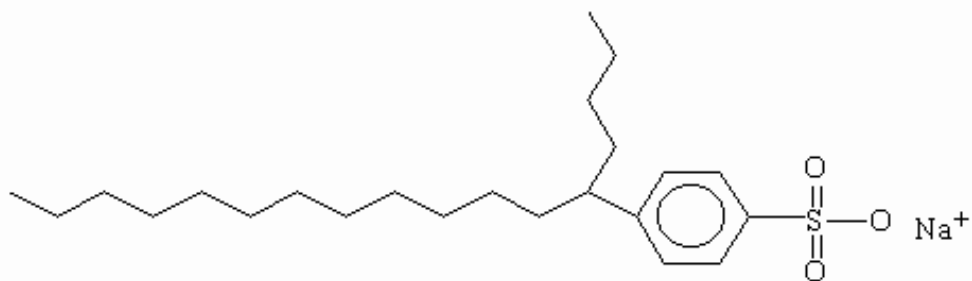
Alkyl sulfátové povrchově aktivní látky

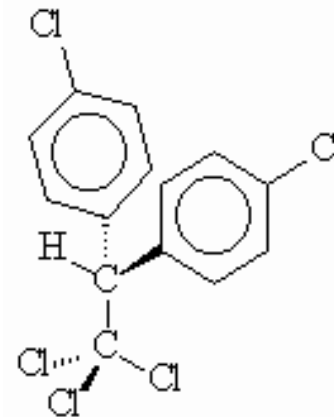
Alkylbenzen sulfonát (ABS)

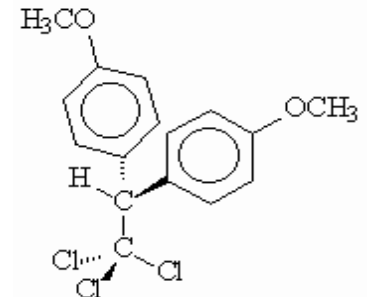
Lineární alkyl sulfonát (LAS)

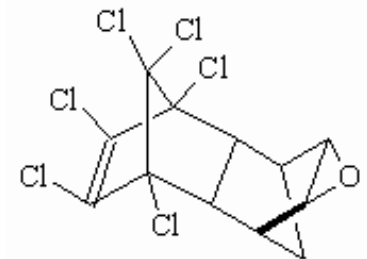
Organochlorované insekticidy

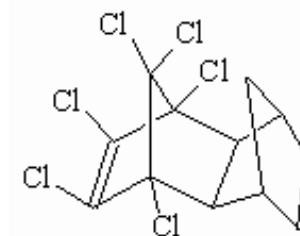
DDT

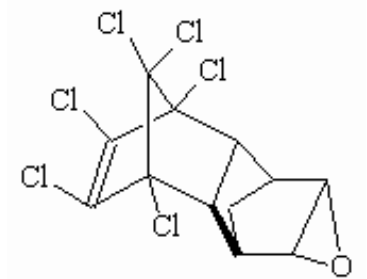
Methoxychlor

Dieldrin

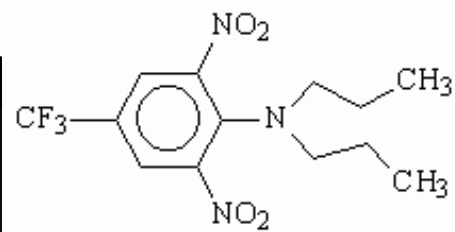

Aldrin

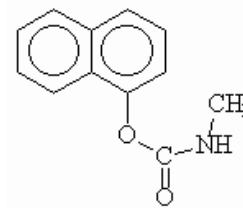
Endrin

Nitroanilinové herbicidy

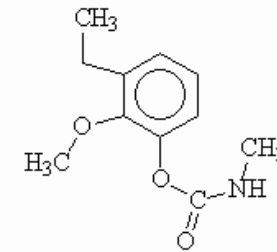

Trifluralin

Běžné insekticidy

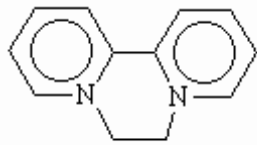

Carbaryl

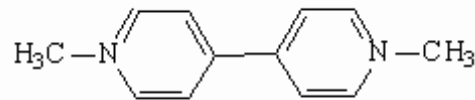

Carbofuran

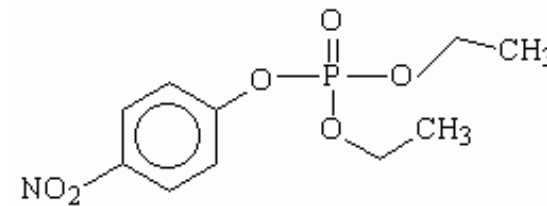
Dipyridilium herbicidy

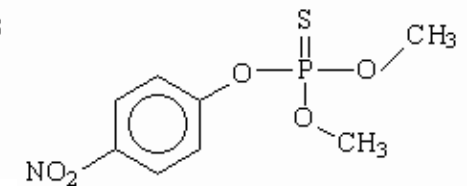
Diquat

Paraquat

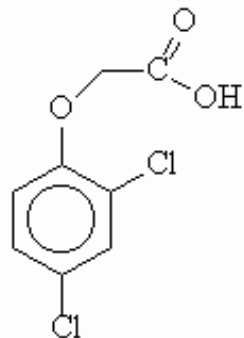

Ethyl Parathion

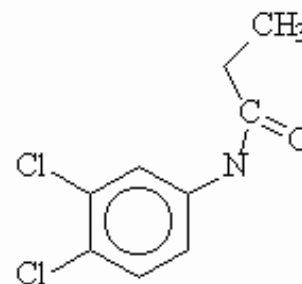

Methyl Parathion

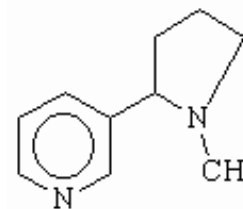
Běžné herbicidy

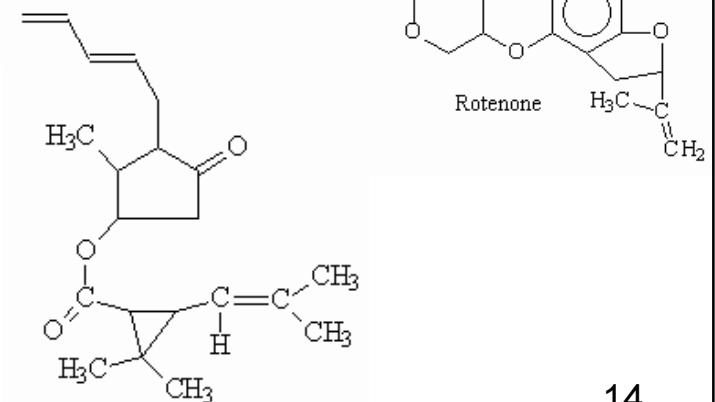
2,4-Dichlorophenoxyacetic acid

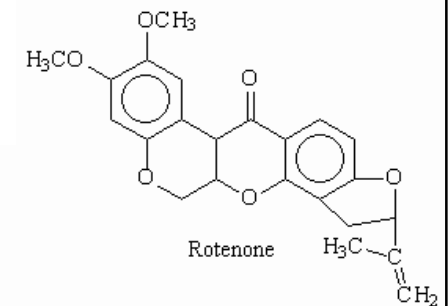
Propanil

Nicotine

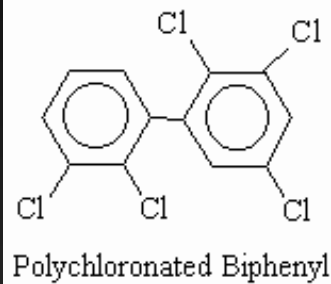
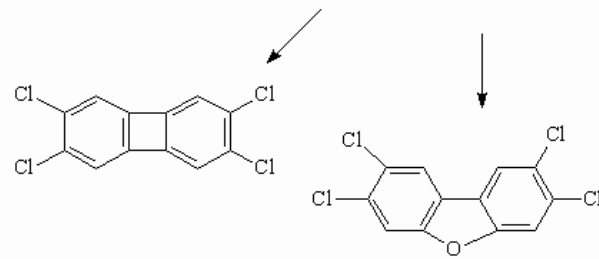

Allethrin

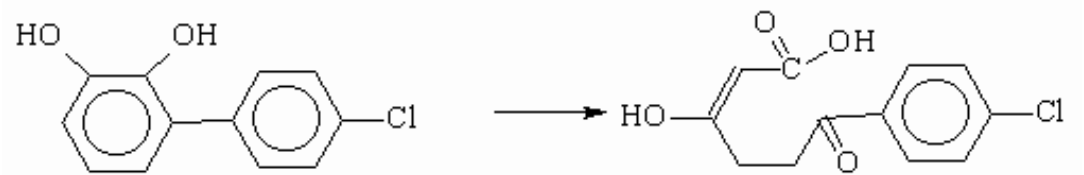
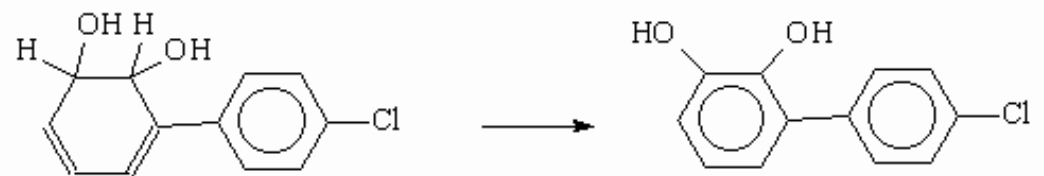
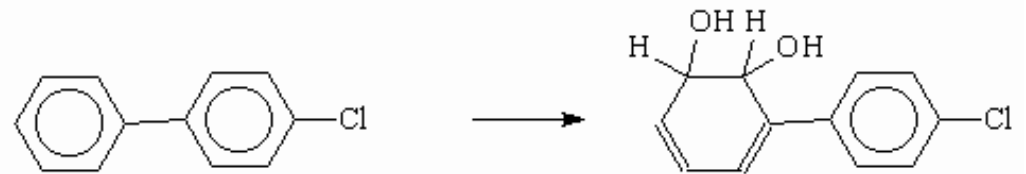

Rotenone

Polychlorované bifenyly

Polychlorované bifenyly – přírodní degradace

Dioxiny a furany

